

LETNO POROČILO O REZULTATIH INFRASTRUKTURNEGA PROGRAMA (IP) V LETU 2012

A. SPLOŠNI PODATKI

1. Šifra RO, naslov in vodja infrastrukturnega programa (IP)

Šifra RO	RO izvajalka infrastrukturnega programa
0501	INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

Šifra IP	Naslov infrastrukturnega programa
IP - 0501	RAZISKOVALNA INFRASTRUKTURA SLOVENSKEGA ZGODOVINOPISJA

Šifra (ARRS)	Vodja infrastrukturnega programa
17106	dr. Mojca Šorn

2. Organizacijska/e enota/e izvajanja infrastrukturnega programa

INFRASTRUKTURNI PROGRAM v RO izvaja/jo naslednja/e notranja/e organizacijska/e enota/e (OE) - (t.j. obračunska/e enota/e)

zap.št.	naziv OE	vodja OE
1.	Infrastrukturna enota INZ	dr. Mojca Šorn

B. REZULTATI DELA INFRASTRUKTURNEGA PROGRAMA

1. Opis glavnih rezultatov in doseganja ciljev infrastrukturnega programa:

Delo, ki so ga v letu 2012 opravili sodelavci programske skupine RI INZ, izkazuje, da je načrt dela, ki si ga je skupina zastavila konec leta 2011, v celoti realiziran oziroma v več segmentih presežen. V letu 2012 so v delokrog programske skupine RI INZ spadali naslednji projekti:

I. SPLETNI PORTAL SLOVENSKEGA ZGODOVINOPISJA ZGODOVINA SLOVENIJE - Slstory, ki je od maja 2012 uporabnikom dostopen tudi kot mobilna spletna aplikacija - Mobilni Slstory. Aplikacija ni mobilna kopija stacionarnega portala Slstory, temveč le njegovo dopolnilo. Uporabnikom pametnih telefonov in tabličnih računalnikov omogoča lažji dostop do publikacij, ki so objavljene na stacionarnem portalu.

A. Ocena opravljenega dela za leto 2012 in obiskanost portala Slstory (stacionarnega in mobilnega) in modula ZgodovinaLJ:

V okviru programa RI INZ poteka razvoj dvojezičnega (slovensko-angleškega) prosto- in odprto-dostopnega spletnega portala slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Slstory. Delo, ki ga je v letu 2012 opravila programska skupina, izkazuje realiziran načrt dela iz leta 2011. V okviru prvega/vsebinskega dela portala so v letu 2012 člani RI INZ zbirali, evalvirali, valorizirali in digitalizirali gradiva ter urejali pravne vidike ter inventarizirali metapodatke za njihovo spletno objavo, hkrati pa so se angažirali pri programskem razvoju in vsebinskem popolnjevanju modulov projektov Popisi prebivalstva in ZgodovinaLJ. V okviru t. i. drugega dela portala pa so dopolnjevali bazo Zgodovinarski indeks citiranosti, ki se ji je preko administracijskega vmesnika v letu 2011 pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja, v letu 2012 pa Arhiv Republike Slovenije.

V letu 2012 je portal Slstory zabeležil 57.384 obiskov, ki jih je skupno ustvarilo 28.620 različnih obiskovalcev, ti so si ogledali 338.886 različnih strani vsebin — v letu 2012 je portal v primerjavi z letom 2011 doživel 69 % rast števila obiskov, 72 % povečanje števila unikatnih obiskovalcev ter 54 % rast števila ogledanih strani. V letu 2012 je 87 % obiskovalcev na portal dostopalo z območja Slovenije, preostalih 13 % pa iz 98 različnih držav. 62,76 % obiskov portala je bilo ustvarjenih preko brskalnikov, 19,60 % preko povezav z ostalih sorodnih portalov, 17,64 % obiskov je bilo ustvarjenih z neposrednim dostopom. Mobilni Slstory je v letu 2012 zabeležil 862 obiskov, ki jih je ustvarilo 370 obiskovalcev, ti so si ogledali 2344 strani vsebin. Modul ZgodovinaLJ je imel v preteklem letu 512 unikatnih obiskovalcev, ki so si ogledali 1851 točk zanimanja.

B. Programska in tehnološka nadgradnja portala Slstory:

V letu 2012 se je zaradi hitrega naraščanja digitaliziranih gradiv in posledično metapodatkovnih zapisov v MySQL bazi portala Slstory pojavila potreba po razširitvi oziroma nadgradnji metapodatkovnega standarda portala Slstory, temelječega na osnovnem Dublin Core (DC) metapodatkovnem standardu (15 osnovnih + dodatnih elementov za: signaturo, menijski sistem ter uravnavo hierarhičnih odnosov med objekti). RI INZ je v sodelovanju z zunanjimi sodelavci osnovne DC elemente nadgradila z elementi kvalificiranega DC (skupno 55 elementov), katerim je glede na priporočila DC Metadata Initiative dodala še nekatere XML in DC attribute, ki zajemajo sheme za kodiranje vokabularjev in sintakse. Zaradi nekaterih pomanjkljivosti DC sheme je po vzoru projekta HOPE (Heritage of the People's Europe) dodala metapodatkovne elemente za knjižničarsko, arhivsko, slikovno in avdiovizualno analogno gradivo. Tako nadgrajeni portal omogoča prikaz digitalnega objekta v več formatih (poleg »klasičnih« PDF in JPEG še ePub, Mobi, XML, TEI XML, naložiti je mogoče tudi PNG in TIFF).

V letu 2012 opravljena nadgradnja nadalje omogoča izvoz metapodatkov iz MySQL baze kot XML datoteko. Zaradi nadgradnje metapodatkovnega standarda portala Slstory je bilo potrebno prilagoditi tudi pravila za kodiranje XML dokumenta, ki jih je kot XML shemo RI INZ uskladila s programerji - zunanjimi izvajalci. Za potrebe iskanja po PDF dokumentih z iskalnikom Sphinx je celotno besedilo iz optično prebranih slik (OCR) shranjeno v MySQL

bazi. Nadgrajen portal Slstory uporabniku omogoča, da si to besedilo ogleda v XML datoteki. XML elementi in atributi teh datotek so v skladu s prvo stopnjo priporočil TEI (Text Encoding Initiative) XML za knjižnice, pri čemer manjka glava TEI dokumenta z metapodatki o digitalizirani publikaciji. Te metapodatke je mogoče pridobiti z izvozom iz MySQL baze v XML datoteko (skladno s Slstory XML shemo), ki se nato s pomočjo programskega jezika XSLT pretvori v TEI XML (skladen z ustrezno TEI Relax NG shemo). Sodelavec RI INZ je napisal osnovni XSLT, ki ga je nadgradil strokovnjak z Inštituta Jožef Stefan.

C. Vsebinska nadgradnja portala Slstory: Avtorskopравни vidik, digitalizacija in spletna objava gradiv s poudarkom na metapodatkovni inventarizaciji:

1. V težnjah za pridobivanje zgodovinopisne literature, virov idr. gradiv so v letu 2012 sodelavci RI INZ vzdrževali in navezovali stike s številnimi slovenskimi in tujimi ustanovami in uredništvii, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z zgodovino oziroma s poukom zgodovine. Rezultat sodelovanja je digitalizacija gradiv za vsebinske sklope Viri, Literatura ter Zgodovina in šola - v letu 2012 je bilo skeniranih 30.800 strani, v fazi digitalizacije pa je še nekaj manj kot 30.000 strani arhivskega gradiva (iz Državnega zbora RS Sejni zapisniki Skupščine Socialistične RS, gradivo za obdobje 1984 – 1990; del popisa prebivalstva Ljubljane iz leta 1931, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana; del t. i. šolskih listov - statističnega vira 1929-1945 iz Slovenskega šolskega muzeja). Pred samo digitalizacijo oziroma objavo gradiv na spletu pa RI INZ ni zanemarila avtorskopravnega vidika, saj deluje skladno z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah, edinim pravnim aktom, ki ureja razmerja med nosilci (materialnih) avtorskih pravic in spletom.

Tudi v letu 2012 vsebinsko popolnjevanje ni bilo vezano le na že obstoječe analogne vsebinske sklope, zato sta digitalizacija in spletna objava številnih in raznovrstnih gradiv terjali oblikovanje novih sklopov in podsklopov oziroma kreiranje nove menijske strukture. Zaradi aktivnega dotoka vsebin je bilo potrebno tudi ažurirati arhivski datotečni sistem za shranjevanje vsebin in indeksirati gradiva oziroma vse pdf dokumente, naložene na strežnik, za shranjevanje digitaliziranih gradiv in lažji dostop do njih pa je bil v letu 2012 oblikovan in redno ažuriran t. i. interni arzenal. Za sekundarno arhiviranje strežnika Slstory sta bila v lanskem letu kreirana virtualna strežnika na Amazonu in Arnesu.

Vsebinske novosti:

I. VIRI:

A. V sklopu Viri je bil oblikovan in vsebinsko popolnjen meni Historični tisk, razdeljen na podsklope Časopisje (Delavsko-kmetski list iz leta 1925), Historična publicistika in Revijalni tisk (poleg že prej dostopne serijske publikacije Mittheilungen des historischen Vereins für Krain so od leta 2012 dostopni še Zapiski Delavsko-kmetske matice in Zbornik Delavsko-kmetske matice).

B. ARHIVSKI VIRI:

- V letu 2012 je bilo v razdelku Narodne in študijske knjižnice v Trstu - Odseka za zgodovino, objavljeno naslednje gradivo, digitalizirano s strani INZ v sklopu projekta iz leta 2011: Gradivo Jadranske banke v Trstu (zapisniki sej upravnega sveta in eksekutivnega odbora) in Hrvatske štedionice v Trstu (zapisniki glavne skupščine).

C. TISKANI VIRI:

- Ustvarjena in vsebinsko popolnjena sta bila sklopa Gradivo zveznih predstavniških teles DFJ in FLRJ (1944-1946) ter Viri za zgodovino komunistične partije, v sklopu Uradni listi – Uradni listi iz obdobja 1941 – 1945 pa je bil ustvarjen podsklop Službene novine Kraljevine Jugoslavije. Voja izdaja (projekt je bil realiziran v sodelovanju RI INZ z arhivom Studia slovenica in Narodno biblioteko Srbije).

- Vsebinsko dopolnjena sta bila sklopa Krajevni repertoriji (Opšta državna uprava banovine in Splošni pregled dravske banovine) in Statistične publikacije, natančnejše podsklop Popisne publikacije (5 enot publikacije Definitivni rezultati popisa prebivalstva iz leta 1931 in Prebivalstvo Slovenije 1931 in 1941).

D. ZBIRKE PODATKOV:

- V letu 2012 je bil dodan sklop Judje na Slovenskem, ki odstira elektronsko verzijo popisa judovskega prebivalstva Dravske banovine iz leta 1937 (ki se skupaj s statistično

analizo v originalu nahajajo v Arhivu Republike Slovenije). Za prikaz strukturiranih podatkov v tabelah je bila na primeru obravnavanega popisa in s pomočjo odprto kodne JavaScript knjižnice jQuery ter njenega dodatka DataTable izdelana tabela, ki jo je mogoče prilagajati strukturi posameznih podatkov, kot taka pa je primerna tudi za prikaz drugih baz podatkov. Z objavo te baze je portal Slstory začel stopati po poti odprto podatkovnega (open data) gibanja, katerega namen je vzpostaviti semantični splet.

- V letu 2012 so sodelavke RI INZ pripravljale zbirko podatkov o smrtnih žrtvah 2. svetovne vojne za objavo na spletnem portalu Slstory. Ker je bila zbirka podatkov leta 2012 v zadnji raziskovalni fazi, so podatke iz baze preverjale s podatki iz matičnih knjig (CRP Pregled mrliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej, vodja Vida Deželak Barič), hkrati pa so pripravljale elaborat in statistične analize, ki bodo objavljene na portalu. Uredništvo portala je v letu 2012 prejelo številne prošnje uporabnikov podatkovne zbirke, v katerih so prosili za podrobnejše informacije; sodelavke so vloge obravnavale individualno in ažurno. Baza, ki je bila v letu 2012 redno ažurirana, trenutno obsega seznam 47.546 žrtev.

II. LITERATURA/ZGODOVINA IN ŠOLA:

A. MONOGRAFIJE: v letu 2012 je bilo na portalu Slstory objavljenih več deset zgodovinskih publikacij, predvsem plodno je bilo sodelovanje s Cankarjevo založbo in z Zgodovinskim arhivom Ljubljana; RI INZ je nadaljevala tudi s sodelovanjem z ostalimi partnerji (Modrijan založba, Založba Obzorja, Zgodovinsko društvo Celje idr.).

B. ROKOPISI: V letu 2012 je RI INZ objavila pet diplomskih del, eno magistrsko nalogo in dva doktorata.

C. SERIJSKE PUBLIKACIJE: z novejšimi letniki/številkami so bile ažurirane serijske publikacije Prispevki za novejšo zgodovino, Zgodovinski časopis, Zgodovina za vse in Kronika : Časopis za slovensko krajevno zgodovino, dodanih je bilo 20 letnikov revije Arhivi (1978-1997) in 10 letnikov revije Zgodovina v šoli (1999-2008). RI INZ je na portalu Slstory v letu 2012 objavila revijo Časopis za zgodovino in narodopisje (1904-2005), 12 letnikov revije Razprave in gradivo (1998-2009) in vse štiri številke Koroškega zbornika (I-IV).

III. PRIREDITVE:

Sklop Prireditve, podsklop Predavanja/Zgodovinsko društvo Ljubljana 2009-2012 je bil obogaten s povezavami na 10 predavanj, podsklop Konference pa z dvema video vsebinama (s posnetkom mednarodne konference Represija med 2. svetovno vojno in v povojnem obdobju v Sloveniji in v sosednjih državah in posnetkom okrogle mize Slovensko zgodovino po drugi svetovni vojni v zrcalu Zgodovinskega časopisa), pri čemer je v letu 2012 RI INZ poskrbela za nastavitev zunanjega strežnika tudi za video vsebine, hkrati pa je izpeljala potrebne nastavitve programske opreme in postopkov za boljšo kvaliteto samih posnetkov.

2. V metapodatkovno bazo portala Slstory je bilo v letu 2012 po vseh DC elementih vpisanih oziroma razčlenjenih več kot 400 publikacij (mdr. 113 številke revije Časopis za zgodovino in narodopisje, 138 številke revije Zgodovinski časopis, 43 številke revije Arhivi in več deset številke revij Zgodovina v šoli in Razprave in gradivo itd.), kar je pomenilo členitev več kot 9000 bibliografskih enot na cca. 150.000 standardiziranih vpisov.

D. Projekti-moduli, vključeni v portal Zgodovina Slovenije – Slstory

1. Modul Popisi prebivalstva: V sodelovanju z zunanjimi izvajalci – programerji je RI INZ koordinirala izdelavo modula za transkribiranje popisov prebivalstva, saj je podatke iz popisov prebivalstva potrebno v elektronsko obliko prepisati ročno. Ker je za del teh podatkov (ime in priimek, bivališče, kraj in datum rojstva) predvideno, da bodo prosto dostopni tudi na portalu Slstory, jih je potrebno shraniti v primerni relacijski bazi. Portal Slstory je zgrajen na odprto kodni MySQL bazi, za prikazovanje vsebine iz baze na HTML spletni strani pa uporablja PHP. Zato je potrebno tudi transkribirane podatke iz popisov prebivalstva shranjevati v relacijski MySQL bazi. Ti podatki so nato s pomočjo virtualne MySQL tabele (View) prikazani kot enotna tabela s stolpci in vrsticami, ki odraža strukturo originalnih tabel iz popisov prebivalstva. To preglednico, ki vsebuje podatke o popisanih osebah, je mogoče izvoziti kot XLS datoteko. Podatke iz te datoteke pa je mogoče poenotiti

in standardizirati v skladu s potrebami različnih raziskovalnih projektov. Ker transkribirani podatki povsem ustrezajo originalnemu zapisu, lahko vsak uporabnik v skladu s svojo raziskovalno hipotezo vedno znova standardizira te podatke, kar zagotavlja trajno raziskovalno vrednost transkribiranih podatkov. V skladu z načrtovano nadgraditvijo modula popisi prebivalstva je bil narejen vmesnik za transkribiranje popisov prebivalstva preko spleta.

RI INZ bo k transkribiranju popisov po načelu „crowdsourcing“ pritegnila širši krog zainteresirane javnosti, poleg raziskovalcev so na sodelovanje pristali že posamezni arhivisti, dogovorjen je tudi razpis seminarских nalog v okviru podiplomskega študija na Filozofski fakulteti UL.

Poleg popisa prebivalstva Ljubljane iz leta 1830 se je v letu 2012 v bazo vneslo JPG slike in osnovne podatke za hiše popisa prebivalstva Ljubljane iz leta 1869 in tretjino popisa prebivalstva Ljubljane iz leta 1931. Posamezne podatke o osebah so sodelavci RI INZ transkribirali preko administracije. Iz popisa prebivalstva Ljubljane 1869 je bilo transkribiranih 1800 oseb s 44.000 podatki, iz popisa 1931 pa 10.900 oseb s skupno 225.000 podatki. Obenem se je začelo urejati in dopolnjevati še popis iz leta 1830. Od skupno 16.800 popisanih oseb so bili dopolnjeni podatki za 2400 oseb.

2. Modul ZgodovinaLJ: Projekt ZgoLJ Kongresni, ki ga je RI INZ v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana začela razvijati leta 2011, se je v lanskem letu vsebinsko s področja Kongresnega trga razširil na celotno staro Ljubljano. V letu 2012 je bila vzpostavljena MySQL baza, v kateri so shranjeni vsi potrebni podatki o slikovnem gradivu, ki se s posebej napisano PHP kodo prenašajo v brskalnik nadgrajene resničnosti Laya. Vsi metapodatki o slikah so shranjeni tudi v Sistory MySQL bazi. Nova različica aplikacije nadgrajene resničnosti ZgodovinaLJ (Zgodovina Ljubljane) je uporabnikom dostopna od maja 2012. Ker ima brskalnik Laya omejene možnosti prikazovanja vsebine, je RI INZ kot spletno aplikacijo na podlagi okolja jQuery Mobile izdelala pametnim telefonom in tablicam prilagojene spletne strani in galerije.

E. Zgodovinarski indeks citiranosti

V letu 2012 je bilo v bazo ZIC vpisanih več kot 5000 citatov, vnosi so se nanašali predvsem na publikacije, izdane v letu 2012, indeks pa je bil dopolnjevan tudi s publikacijami iz obdobja 2005-2011. V skladu s politiko baze ZIC so sodelavci RI INZ vpisovali znanstvene članke osrednjih slovenskih zgodovinskih časopisov in revij ter knjige, ki so v Cobissu označene s tipologijo znanstvene monografije oziroma zbornike recenziranih znanstvenih posvetovanj in simpozijev (30 enot).

V letu 2011 se je začel pilotski projekt oddaljenega dostopa do baze ZIC - vzpostavljene so bile možnost vnašanja v citatno bazo preko administracijskega vmesnika. Projektu ZIC se je najprej pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja, leta 2012 pa Arhiv Republike Slovenije, s čimer se je nabor serijskih publikacij in monografij, ki so v ZIC citirane, močno razširil z avtorji, ki do sedaj niso bili zajeti v osnovni nabor publikacij.

II. NACIONALNI PROJEKT SI-DIH V POVEZAVI Z EVROPSKO MREŽO DARIAH:

V okviru dela RI INZ je od leta 2011 vključen tudi projekt Vzpostavitev nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost, ki poteka v partnerstvu z RI ZRC SAZU. Ogradje projekta predstavlja izgradnja spletišča SI-DIH, katerega dolgoročni cilj je postati vozlišče slovenske znanstvene digitalne humanistike in spodbuditi raziskovalce k uporabi novih tehnologij ter izkoriščanju možnosti, ki jih te ponujajo. V prvi fazi projekta portal raziskovalcem ponuja iskalnik po digitalnih vsebinah ter dokumentacijo o trendih na področju digitalne humanistike. Preizkusna različica spletišča je bila dokončana v prvi polovici leta 2012 in za zdaj združuje gradiva dveh največjih portalov/repozitorijev humanističnih vsebin na Slovenskem, portala Zgodovina Slovenije - Sistory (INZ) in spletišča Arzenal (ZRC SAZU). Portal, ki je v letu 2012 zabeležil 10.832 obiskov, je bil javnosti predstavljen 14. 6. 2012. Predstavitev je doživela širok odmev, dober odziv je bil tudi na strani potencialnih partnerjev, ki so nakazali željo po sodelovanju.

V letu 2012 je bila RI INZ v sodelovanju z RI ZRC SAZU nosilec dejavnosti v evropskem

projektu DARIAH (Digital Research Infrastructure for Arts and Humanities), poslanstvo katerega ne sloni izključno na izgradnji enovitega zaključenega infrastrukturnega sistema, temveč zainteresiranim partnerjem ponuja predvsem možnost, da se že znane prakse poveže pod enotno platformo, ter v popularizaciji uporabe naprednih orodij v humanistiki. Strategija DARIAH in s tem tudi slovenskega dela DARIAH/SI-DIH je zato ponuditi prostor in okolje za pogovor ter homogenizacijo skupnosti razvijalcev ter uporabnikov sodobnih rešitev. V skladu z usmeritvijo in srednjeročnim načrtom sodelovanja v DARIAH se je RI INZ v okviru projekta SI-DIH odločila za izvedbo več nacionalnih delavnic za popularizacijo digitalne humanistike. Prva, ki je obravnavala vprašanje avtorskega prava v digitalni dobi (in je bila zelo dobro obiskana), je potekala 18. 12. 2012.

V okviru DARIAH, ki je v letu 2012 prešla v vzpostavitveno fazo ter je v oktobru vložila prošnjo za ustanovitev evropskega konzorcija ERIC, slovenska država pa je podpisala MOU (Sporazum o nameri) in s tem omogočila vključitev Slovenije v pravni okvir delovanja panevropske infrastrukture, je bilo preteklo leto delovno intenzivno. RI INZ je v razširjeni skupini - v sodelovanju s kolegom, ki sta na projektu sodelovala v njegovi prvi fazi - pripravila dvoletni načrt dela na nacionalnem nivoju; v tem času bo Slovenija v okviru DARIAH večinoma sodelovala z nacionalnimi dejavnostmi, ki bodo omogočile vzpostavitev dovolj velike skupnosti digitalnih humanistov, ta pa enakovreden in stabilen razvoj v koraku z evropskimi smernicami in trendi.

III. Promocija dela RI INZ

V letu 2012 so sodelavci RI INZ na spletnih portalih Slstory in SI-DIH redno ažurirali modula Novice, ki uporabnikom nudita podatke o vsebinskih in drugih novostih. O vseh novostih so bili registrirani uporabniki obveščeni z osebno e-pošto, ostali uporabniki pa po t. i. zgo-listi (mailing lista). Slstory in SI-DIH so sodelavci RI promovirali v publikacijah/medijih ter na sestankih doma in v tujini, sodelavci RI INZ so npr. objavili prispevek Spletni portal Zgodovina Slovenije - Slstory : prost in odprt dostop do digitaliziranih in digitalnih zgodovinskih in zgodovinopisnih vsebin. Knjižn. nov.. [Tiskana izd.], 2012, 22, št. 3, str. 17-20. [COBISS.SI-ID 2992756], sodelavec RI INZ pa je na srečanju DARIAH aprila 2012 v Utrechtu nastopil z referatom »How can DARIAH help my organisation«, s katerim je predstavil slovenska prizadevanja za razvoj novih tehnologij, na mednarodnem simpoziju XI. nacionalna konferenca Nove tehnologije in standardi: Digitalizacija nacionalne dediščine v Beogradu 20. septembra 2012 pa je nastopil z referatom Uvid u delatnost slovenačke digitalne humanistike – razvoj portala Istorija Slovenije – Slstory i uspostavljanje veb-lokacije Slovenačka digitalna infrastruktura za humanistiku i umetnost – SIDIH o stanju, rešitvah in problemih v slovenski digitalni humanistiki. Poleg predstavitvenega filma, ki ga je RI INZ posnela maja 2012 na željo Zavoda za šolstvo RS (predstavitev spletnega portala Slstory in njegove mobilne inačice ter spletne aplikacije ZgodovinaLJ), namenjenega učiteljem in profesorjem zgodovine, je za leto 2012 potrebno izpostaviti še naslednje:

- RI INZ je marca 2012 organizirala tiskovno konferenco, na kateri je predstavila modul ZgoLJ, novico je 2. 3. 2012 objavil portal MMC (<http://www.rtv slo.si/znanost-in-tehnologija/dostop-do-zgodovine-ljubljane-z-mobilno-aplikacijo/278007>), intervju z dr. Andrejem Pančurjem (in video posnetek) pa istega dne tudi Dnevnik (<http://www.dnevnik.si/ljubljana/1042513704>). Dne 28. 5. 2012 je recenzijo in predstavitev modula objavila tudi revija Moj mikro (http://www.mojmikro.si/pod_lupo/programska_oprema/levo_na_mestni_trg).
- Objava podatkov iz modula ZgodovinaLJ na strani Geochaching http://www.geochaching.com/seek/cache_details.aspx?guid=ddc7c8f4-7a01-4004-af16-cbd08c86c060 pa je odličen prikaz ponovne uporabe metapodatkov iz baze Slstory oziroma uporabe odprtih podatkov sistema s strani zunanjih uporabnikov.
- Skupina RI INZ je bila v letu 2012 odprta za številne sugestije uporabnikov; ker spletni portal Slstory ni postavljen statično, temveč deluje kot živ organizem, so popravki, modifikacije in razvoj del stalne prakse, s čimer je uporabnikom skoraj neposredno dana možnost sodelovanja oziroma soustvarjanja spletne strani, kar skupina ocenjuje kot interaktiviranje portala.

2. REALIZIRANA INFRASTRUKTURNA PODPORA RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI¹

2.1. Realizirana podpora infrastrukturnega programa raziskovalnim programom:

Na INZ potekata dva znanstveno-raziskovalna programa: Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0281), ki ga vodi dr. Jurij Perovšek, in Podobe gospodarske in socialne modernizacije na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0280), ki ga vodi dr. Žarko Lazarevič. RI INZ jima nudi podporo s:

1. Portalom Zgodovina Slovenije - Slstory, s pomočjo katerega lahko:

A. nemoteno dostopajo do številnih prosto in odprto objavljenih digitalnih in digitaliziranih gradiv. V letu 2012 je RI INZ v dogovoru z obema programskima skupinama na portalu objavila naslednja gradiva:

a. Viri-Arhivski viri-Narodna in študijska knjižnica v Trstu:

- gradivo (ene najpomembnejših nekdanjih slovenskih bančnih ustanov) Jadranske banke v Trstu (zapisniki sej upravnega sveta in eksekutivnega odbora) in gradivo Hrvatske štedionice v Trstu (zapisniki glavne skupščine); objava zapisnikov je v veliko pomoč pri delu raziskovalcem gospodarske zgodovine, saj jim omogoča 24-urni dostop do pomembnega gradiva, v originalu hranjenega v Italiji.

b. Viri-Tiskani viri: ustvarjena in vsebinsko popolnjena sta bila sklopa Gradivo zveznih predstavniških teles DFJ in FLRJ (1944-1946) ter Viri za zgodovino komunistične partije, v sklopu Uradni listi – Uradni listi iz obdobja 1941 – 1945 pa je bil ustvarjen podsklop Službene novine Kraljevine Jugoslavije. Vsebinsko dopolnjena sta bila sklopa Krajevni repertoriji (Opšta državna uprava banovine in Splošni pregled dravske banovine) in Statistične publikacije, natančneje podsklop Popisne publikacije (Definitivni rezultati popisa prebivalstva iz leta 1931 in Prebivalstvo Slovenije 1931 in 1941). Oblikovan je bil sklop Historični tisk, ki je razdeljen na podsklope Časopisje (Delavsko-kmetški list iz leta 1925), Historična publicistika in Revijalni tisk (poleg že prej dostopne serijske publikacije Mittheilungen des historischen Vereins für Krain so od leta 2012 dostopni še Zapiski Delavsko-kmetške matice in Zbornik Delavsko-kmetške matice).

c. Portal Zgodovina Slovenije - Slstory si že dlje časa prizadeva čim več vsebine objaviti v skladu s slovensko licenco Creative Commons 2,5, kar uporabnikom omogoča lažjo uporabo in izkoriščanje avtorskih del. Z bazo podatkov o judovskem prebivalstvu Dravske banovine iz leta 1937 je portal Slstory naredil nov korak k odprtemu dostopu do znanstvenih raziskav v Sloveniji, saj je poleg odprtega dostopa do raziskovalnih rezultatov (open access) začel ponujati tudi odprti dostop do raziskovalnih podatkov (open data). Raziskovalci si lahko podatke o judovskem prebivalstvu iz leta 1937 kot AJAX, sql, csv ali xml datoteko shranijo in te podatke nato prosto uporabljajo pri svojih nadaljnjih raziskavah. Raziskovalcem, ki se ukvarjajo z drugo svetovno vojno pa je v pomoč pri delu baza podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, ki je redno ažurirana, od leta 2011 pa je na voljo tudi grafični prikaz žrtev po obdobjih in pokrajinah, s čimer je uporabnikom omogočena vizualizacija zbranih podatkov.

B. promovirajo in diseminirajo svoja dela, mdr. v sklopih Literatura (objave monografij, zbornikov in člankov) in Prireditve (video posnetki znanstvenih simpozijev, objave individualnih predavanj idr.).

C. dostopajo do redno ažurirane baze Zgodovinarski indeks citiranosti (ZIC), ki obsega popis citatov iz slovenskih zgodovinskih monografij, časopisov in revij.

2. Spletiščem SI-DIH, ki združuje vsebine dveh največjih nacionalnih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – Slstory in portala Arzenal,

¹ Pri navedbah podpore v točkah 2.1. do 2.5. se navede šifro, naslov, RO in nosilca programa ali projekta.

hkrati pa osvešča javnosti o razvoju in iniciativah v svetu digitalne humanistike.

3. RI INZ kolegom dveh raziskovalnih programov nudi tudi strokovno in tehnično pomoč (svetovanje s področja avtorsko-pravne zakonodaje, skeniranje gradiv ipd).

2.2. Realizirana podpora infrastrukturnega programa raziskovalnim projektom:

Na INZ so v 2012 potekali naslednji raziskovalni projekti: V6—1035 Pregled mrliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej, INZ, Vida Deželak Barič; L6—2309 Manevska struktura Narodne zaščite v organih za notranje zadeve leta 1990, INZ, FF UL, FDV UL, Damijan Guštin; J6-3634 Položaj in vloga Slovenije v jugoslovanski državi po drugi svetovni vojni (1945-1991) (temeljni raziskovalni projekt), INZ, Peter Vodopivec; J6-4132 Zgodovina upravnih meja in mejnosti: Slovensko-hrvaška meja 1800-1991 (temeljni raziskovalni projekt), INZ, INV, UL FF, Marko Zajc; J6-4017 Strategije in prakse energetske oskrbe v Sloveniji (temeljni raziskovalni projekt), INZ, ZRC SAZU, Peter Vodopivec; J6—2297 Represija v Sloveniji med letoma 1945 in 1963 : strukturna analiza različnih etap poveljnih pobojev in drugih oblik represije; objava temeljnih virov in seznamov (temeljni raziskovalni projekt), INZ, Nevenka Troha. RI INZ jim je nudila podporo kot pod točko 2.1., pri čemer je potrebno izpostaviti projekt V6—1035 Pregled mrliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej, kateremu je RI INZ omogočala prenos (preverjenih) podatkov iz interne baze na splet oziroma mu je na spletnem portalu Zgodovina Slovenije - Slstory omogočala objavo in redno ažuriranje zbirke podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej ter analiz podatkov.

2.3. Realizirana podpora infrastrukturnega programa razvojnim programom in projektom:

Na INZ razvojni programi in projekti ne potekajo, vendar ker namen RI INZ, da bi bil v okviru portala Slstory oblikovan spletni sistem, ki bo omogočal ustvarjanje raziskovalnih podatkov in njihovo uporabo v raziskovalnem okolju (Popisi prebivalstva in longitudinalna baza podatkov), že kaže prve rezultate, lahko projekt zaradi svoje neologistične narave na področju novih tehnologij v povezavi s humanistiko, služi kot predmet potencialne obravnave/predelave/dodelave tudi v okvirih nacionalnih razvojnih programov in projektov.

Na tem mestu je potrebno omeniti še:

- elektronsko verzijo popisa judovskega prebivalstva Dravske banovine iz leta 1937, s katero je portal Slstory začel stopati po poti odprto podatkovnega (open data) gibanja, njegov cilj pa je vzpostaviti semantični splet,

- projekt Mobilna aplikacija oziroma novo različico aplikacije nadgrajene resničnosti ZgodovinaLJ (Zgodovina Ljubljane), s katero je RI INZ pokazala, da se ukvarja z oblikovanjem najsodobnejših spletnih medijev (tehnologija nadgrajene resničnosti - Augmented Reality), in da je kljub znanstvenosti in strokovnosti v smislu informacijske komunikacijske tehnologije trendovsko naravnana.

Ker je vsebinsko bogat in programsko nadgrajeni portal Slstory v skladu z najnovejšimi standardi (tehnologija, metapodatkovna baza, digitalizacija gradiva) in avtorsko pravnimi regulativi (CC licence), kot celota predstavlja model dobre prakse ne samo na področju nacionalne digitalne humanistike (vodilna vloga pri vzpostavljanju nacionalne e-humanistike/spletišča SI-DIH v navezavi z evropsko mrežo DARIAH), temveč v nacionalnem digitalnem prostoru nasploh.

2.4. Realizirana podpora infrastrukturnega programa državnim in drugim vladnim organom ali resorjem pri izvajanju njihove službe

1. Na portalu Zgodovina Slovenije - Slstory je že več let dostopna baza podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju Republike Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, ki je redno/večkrat letno ažurirana; konec leta 2012 so bili v bazi podatki za 47.546 oseb. Dostopnost teh podatkov na spletu pomaga organom javne uprave pri izvajanju Zakona o žrtvah vojnega nasilja in Zakona o popravi krivic, kot tudi pri izvajanju Zakona o dopolnitvah Zakona o matičnih knjigah iz leta 1995 (ta v 1. odstavku 19. člena omogoča posebni naknadni vpis v matično knjigo umrlih in izdajo mrliškega lista za osebe, ki so izgubile življenje neposredno po koncu druge svetovne vojne, in tudi za posamezne primere smrti oseb, ki so izgubile življenje med vojno in niso bile vpisane v matično knjigo umrlih), torej pri vodenju postopkov ugotovitve in naknadnega vpisa smrti v matično knjigo umrlih.

2. Nacionalnega pomena je tudi Zgodovinarski indeks citiranosti - ki je konec leta 2012 beležil 70.000 vpisov -, saj se frekvenca citiranosti posameznega avtorja uveljavlja kot eno od meril pri ocenjevanju kakovosti oziroma odmevnosti njegovega opravljenega raziskovalnega dela. ZIC je relevanten za raziskovalce, znanstvene inštitucije in vladne organe, ki oblikujejo znanstveno politiko. Javna objava verificiranih podatkov o citiranosti je pripomoček pri ocenjevanju znanstvenega dela. ZIC je pomemben tudi v evropskem prostoru, saj omogoča identifikacijo mednarodnih del, ki jih citirajo slovenski avtorji.

3. RI INZ sledi evropskim smernicam (DARIAH) in digitalizacijo gradiv razume kot prilagajanje kulturne dediščine novim medijem, splošno priznani tehnološki platformi in najnovejšim standardom, pri čemer ni mogoče prezreti niti vidika zaščite in hrambe. Na tem mestu je potrebno izpostaviti digitalizacijo gradiv inštitucij, ki so do nedavnega sodile mdr. tudi v delokrog Ministrstva za kulturo (npr. Arhiv Republike Slovenije in Zgodovinski arhiv Ljubljana), njihovo modulacijo za znanstvene namene in popularizacijo te dejavnosti med slovenskimi in tujimi arhivisti; sodelavec RI INZ je na mednarodnem simpoziju XI.

nacionalna konferenca Nove tehnologije in standardi: Digitalizacija nacionalne dediščine v Beogradu 20. 9. 2012 predstavil portal Slstory, spletišče SI-DIH in obravnavano dejavnost.

V tem sklopu je potrebno izpostaviti tudi projekt digitalizacije gradiva Državnega Zbora RS: Sejni zapisniki Skupščine Socialistične RS: gradivo za obdobje 1984 – 1990, ki bo gradivu hrama demokracije omogočil trajnejši zapis in, glede na pogodbo med INZ in DZ RS, spletno objavo/diseminacijo v najširšem možnem smislu ter hrambo po najmodernejših standardih.

4. RI INZ je maja 2012 na željo in v sodelovanju z Zavodom za šolstvo RS posnela predstavitveni film spletnega portala slovenskega zgodovinarja Slstory, njegove mobilne inačice ter spletne aplikacije ZgodovinaLJ, namenjen učiteljem in profesorjem zgodovine.

5. RI INZ že nekaj let sodeluje z Inštitutom za intelektualno lastnino, ki je v letu 2010 z vidika avtorskih pravic izdelal osnovno strategijo portala Slstory, v nadaljevanju pa je sodeloval pri zasnovi strategije prikaza avtorskih pravic na portalu. Ker so v Sloveniji pravna vprašanja zaščite avtorskih pravic v digitalnem svetu še slabo poznano polje, RI INZ vse sodelujoče partnerje v procesu izgradnje portala Slstory in spletišča SI-DIH ter druge zainteresirane ozavešča s to temo in spodbuja k (sistemskemu) urejanju problematike reševanja avtorskih pravic v digitalnem svetu. Vprašanje avtorskega prava je bilo v okviru projekta SI-DIH širši zainteresirani javnosti predstavljeno na delavnici, ki sta jo RI INZ in RI ZRC SAZU v sodelovanju z Inštitutom za intelektualno lastnino organizirali 18. 12. 2012.

2.5. Pomen vsebine infrastrukturnega programa za raziskovalno dejavnost in druge uporabnike z vidika ekonomičnosti in tehnološke sodobnosti

Spletni portal Zgodovina Slovenije - Slstory omogoča hiter in enostaven dostop do raznovrstnega prosto in odprto dostopnega verificiranega digitalnega in digitaliziranega gradiva. Predstavljena konceptualizacija informacij in znanja potrjuje velik pomen omenjenih sistemov za raziskovalno, strokovno in tudi laično dejavnost tako z vidika ekonomičnosti kot tehnološke sodobnosti, v prid temu mdr. govorijo podatki o obiskanosti portala: V letu 2012 je portal Slstory zabeležil 57.384 obiskov, ki jih je skupno ustvarilo 28.620 različnih obiskovalcev, ti so si ogledali 338.886 različnih strani vsebin — v letu 2012 je portal v primerjavi z letom 2011 doživel 69 % rast števila obiskov, 72 % povečanje števila unikatnih obiskovalcev ter 54 % rast števila ogledanih strani. Mobilni Slstory je v letu 2012 zabeležil 862 obiskov, ki jih je ustvarilo 370 obiskovalcev, ti so si ogledali 2344 strani vsebin. Modul ZgodovinaLJ je imel v preteklem letu 512 unikatnih obiskovalcev, ki so si ogledali 1851 točk zanimanja.

S parametri ekonomičnosti in tehnološke sodobnosti lahko mdr. vrednotimo:

- dostopnost vseh/redno (letno) ažuriranih vodilnih slovenskih zgodovinskih znanstvenih in strokovnih serijskih publikacij in možnost naročanja posameznih številčk na daljavo, kar velja tudi za številne monografije in zbirke, objavljene na portalu,
- digitalizirane arhivske zbirke, po katerih je omogočeno enostavno in hitro iskanje podatkov, kar pomeni večjo ekonomičnost v primerjavi z uporabo analognega gradiva (to velja tako za uporabnike, kot tudi za same ustanove, ki gradivo hranijo),
- redno dopolnjevanje bazo Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, ki ne služi zgolj kot vir za znanstveno delo, saj so podatki, zajet v njej, predmet številnih poizvedb upravnih organov. Nihova dostopnost na spletu tako državnim in občinskim upravnim organom nudi možnost lažjega in hitrejšega preverjanja oziroma poizvedovanja za potrebe upravnih postopkov,
- v letu 2012 dodane fotogalerije gradiva fototeke Zgodovinskega arhiva Ljubljana (fotografije, načrti idr.) in e-razstavi v slovenskem in angleškem jeziku, s katerimi je gradivo velike nacionalne vrednosti dano na ogled uporabnikom s celega sveta,
- dostopnost vseh pomembnejših znanstvenih simpozijev in okroglih miz (iz preteklih in tekočega leta) v obliki video posnetkov, ki si jih lahko ogledajo vsi, ki se dogodkov v živo

niso mogli udeležiti,

- tehnološko sodoben projekt Mobilna aplikacija Zgodovina Ljubljane, s katerim je RI INZ pokazala, da se ukvarja z oblikovanjem najsodobnejših spletnih medijev. S tehnologijo nadgrajene resničnosti (Augmented Reality) je leta 2011 začela predstavljati bogato arhivsko slikovno gradivo; vsebinsko je projekt v letu 2012 nadgradila, nova različica aplikacije je kot ZgodovinaLJ dostopna od maja 2012. Projekt je z vidika uporabnikov najnoveše informacijsko komunikacijske tehnologije izredno ekonomičen: "na kraju samem" se je mogoče z besedo in s sliko vrniti v preteklost. Objava podatkov iz modula ZgodovinaLJ na strani Goechaching

(http://www.geocaching.com/seek/cache_details.aspx?guid=ddc7c8f4-7a01-4004-af16-cbd08c86c060) pa je odličen prikaz ponovne uporabe metapodatkov iz baze SIstory oziroma uporabe odprtih podatkov sistema RI INZ/SIstory s strani zunanjih uporabnikov, - s parametri ekonomičnosti in tehnološke sodobnosti je mogoče vrednotiti tudi Zgodovinarski indeks citiranosti, ki omogoča dostop do javne objave verificiranih podatkov o citiranosti. Z njegovo nadgraditvijo oziroma vgraditvijo vmesnika v letu 2011 je znanstvenim idr. inštitucijam s področja humanistike (in družboslovja) omogočen oddaljeni dostop oziroma je podana možnost vnašanja v citatno bazo z daljave (projektu se je v letu 2011 pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja, v letu 2012 pa Arhiv Republike Slovenije, s čimer se je nabor serijskih publikacij in monografij, ki so v ZIC citirane, močno razširil z avtorji, ki do sedaj niso bili zajeti v osnovni nabor publikacij).

Tudi spletišče SI-DIH, ki je v prvem letu svojega obstoja zabeležil 10.832 obiskov, omogoča hiter in enostaven dostop do raznolikih vsebin (spletnih portalov SIstory in Arzenal) in podatkov, ki bi ob običajni/klasični distribuciji ostali težje dosegljivi. Ekonomičnost zagotavlja predvsem s tehnološko in finančno nezahtevno, a nujno nadgradnjo vsebin, ki prav z vzpostavitvijo standardiziranih metapodatkov presežejo zgolj vrednost arhivskega zapisa in služijo svojemu namenu v najširšem pomenu, tudi v smislu vsebinske reinterpretacije. Uporaba odprtokodnih programskih rešitev je namenjena pospeševanju razvoja tehnološkega nivoja digitalne humanistike, ki postaja na ta način bolj vzdržen in ne nazadnje omogoča boljšo izrabo infrastrukturnih sredstev.

V letu 2012 je skupina RI dobila precej prošenj in sugestij uporabnikov glede skeniranja in spletne objave gradiv, ki jih je v največji možni meri upoštevala (z ozirom na avtorsko pravni vidik), hkrati pa je z njimi ob raznih uradnih in neuradnih priložnostih delila svoje znanje s področja avtorskega prava v digitalni dobi, novih tehnologij ipd. Ker imajo uporabniki možnost soustvarjanja spletnih sistemov in dostopa do metapodatkov iz baze SIstory ter ponovne uporabe le teh (npr. baza o judovskem pebivalstvu iz leta 1937), ne nazadnje tudi dostopa do znanj, s katerimi razpolaga RI INZ, člani programske skupine svoje delo in rezultate tega vrednotijo kot interaktiviranje infrastrukturnega programa za raziskovalno dejavnost in širše.

3. RAZISKOVALNA IN INFRASTRUKTURNA OPREMA TER DRUGA INFRASTRUKTURA

3.1. Seznam raziskovalne in infrastrukturne opreme ter druge infrastrukture s stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti²

zap. št.	Inventarna številka	Naziv osnovnega sredstva	Nabavna vrednost v EUR	Letna stopnja izkoriščenosti v %
1	po oddani Evidenci raziskovalne opreme s podatki o mesečni uporabi	Raziskovalna oprema za raziskovalno infrastrukturo slovenskega zgodovinopisja INZ	58.895,00 EUR	100 %

² Vpisujemo vso raziskovalno in/ali informacijsko-komunikacijsko raziskovalno opremo ali drugo infrastrukturo, katere nabavna vrednost znaša najmanj 50.000 EUR za naravoslovje, najmanj 20.000 EUR za tehniko, biotehniko in medicino ter najmanj 15.000 EUR za humanistiko in družboslovje in je v neposredni funkciji izvajanja infrastrukturnega raziskovalnega programa.

Podatki morajo biti usklajeni z zadnjimi podatki, dostavljenimi ARRS za evidenco raziskovalne opreme (tabela: Evidenca raziskovalne opreme s podatki o mesečni uporabi).

3.2. Opis tehnološke zahtevnosti infrastrukturne dejavnosti in prispevka k izkoriščenosti raziskovalne in informacijske opreme ter infrastrukture RO

Kot leto poprej, je bila tehnološka zahtevnost dejavnosti RI INZ tudi v letu 2012 večplastna, saj je delo RI od leta 2011 členjeno v dva večja projekta, ki servisirata tako ustanove s področja zgodovinopisja (in širše), kot tudi vse uporabnike, zainteresirane za znanstveno in strokovno e-humanistiko:

1. V dograjevanje spletnega portala slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Slstory z vsebinskim delom in podatkovno bazo Zgodovinarski indeks citiranosti.

V okviru prvega je bil poudarek na vsebinski nadgradnji spletne knjižnice oziroma spletnega arhiva; digitalizacijo gradiv slovenskih in tujih inštitucij ter pripravo za spletno objavo je v letu 2012 delno opravil zunanji izvajalec, delno pa je bila storitev opravljena v matični ustanovi; snemanje znanstvenih in strokovnih dogodkov je potekalo z lastno opremo, posnetki so bili za objavo obdelani v matični ustanovi, pri čemer je v letu 2012 RI INZ poskrbela za nastavitve zunanjega strežnika tudi za video vsebine, hkrati pa je izpeljala potrebne nastavitve programske opreme in postopkov za boljšo kvaliteto samih posnetkov.

V okviru vsebinskega dela portala Slstory sta nadalje potekata dva večja projekta, v okviru katerih RI INZ razvija vsebinsko-tehnološka modula (Popisi prebivalstva in ZgodovinaLJ), spletna sistema, ki bosta omogočala ustvarjanje raziskovalnih podatkov in njihovo uporabo v raziskovalnem okolju in pedagoškem procesu.

V okviru drugega – ZIC, katerega osnovni namen je ustvariti bazo citatov iz vseh slovenskih zgodovinskih monografij, osrednjih znanstvenih časopisov in revij, ki so po UDK standardu uvrščene v kategorijo zgodovina oziroma jih v katalogu COBISS najdemo s ključnimi besedami zgodovina –, pa se je v letu 2012 nadaljeval pilotski projekt oddaljenega dostopa, kateremu se je pridružil Arhiv Republike Slovenije. Z partnersko širitvijo projekta se je nabor serijskih publikacij in monografij, ki so v ZIC citirane, močno razširil z avtorji, ki do sedaj niso bili zajeti v osnovni nabor publikacij.

V letu 2012 se je RI INZ v sodelovanju z zunanjimi sodelavci intenzivno ukvarjala z nadgradnjo metapodatkovnega standarda portala Slstory, ki je uporabljal osnovni Dublin Core (DC) metapodatkovni standard (15 osnovnih + dodatne elemente za: signaturo, menijski sistem ter uravnavo hierarhičnih odnosov med objekti). Zaradi hitrega naraščanja metapodatkovnih zapisov v MySQL bazi portala Slstory se je pojavila potreba po razširitvi obstoječega metapodatkovnega standarda. Osnovni DC elementi so bili nadgrajeni z elementi kvalificiranega DC (skupno 55 elementov), katerim je bilo glede na priporočila DC Metadata Initiative dodani še nekaj XML in DC atributov, ki zajemajo sheme za kodiranje vokabularjev in sintakse. Zaradi pomanjkljivosti DC sheme so bili po vzoru projekta HOPE (Heritage of the People's Europe) dodani metapodatkovni elementi za knjižničarsko, arhivsko, slikovno in avdiovizualno analogno gradivo. Nadgrajeni portal omogoča prikaz digitalnega objekta v več formatih (poleg »klasičnih« PDF in JPEG še ePub, Mobi, XML, TEI XML, naložiti je mogoče tudi PNG in TIFF).

V letu 2012 opravljena nadgradnja nadalje omogoča, da se metapodatke iz MySQL baze lahko izvaža kot XML datoteko. Zaradi nadgradnje metapodatkovnega standarda portala Slstory je bilo potrebno prilagoditi tudi pravila za kodiranje XML dokumenta, ki jih je kot XML shemo RI INZ uskladila s programerji-zunanjimi izvajalci. Za potrebe iskanja po PDF dokumentih z iskalnikom Sphinx je celotno besedilo iz optično prebranih slik (OCR) shranjeno v MySQL bazi. Nadgrajen portal Slstory uporabniku omogoča, da si to besedilo ogleda v XML datoteki. XML elementi in atributi teh datotek so v skladu s prvo stopnjo priporočil TEI (Text Encoding Initiative) XML za knjižnice, pri čemer manjka glava TEI dokumenta z metapodatki o digitalizirani publikaciji. Te metapodatke se dobi z izvozom iz MySQL baze v XML datoteko (skladno s Slstory XML shemo), ki se nato s pomočjo programskega jezika XSLT pretvori v TEI XML (skladen z ustrežno TEI Relax NG shemo). Sodelavec RI INZ je napisal osnovni XSLT, strokovnjakov z Inštituta Jožef Stefan pa ga je naknadno nadgradil.

Z vidika tehnološke zahtevnosti je potrebno podrobneje izpostaviti še dva projekta:

- Popisi prebivalstva: V sodelovanju z zunanjimi izvajalci – programerji je RI INZ koordinirala izdelavo modula za transkribiranje popisov prebivalstva. Podatke iz popisov prebivalstva je namreč potrebno v elektronsko obliko prepisati ročno. Ker je za del teh podatkov (ime in priimek, bivališče, kraj in datum rojstva) predvideno, da bodo prosto dostopni tudi na portalu Slstory, jih je potrebno shraniti v primerni relacijski bazi. Portal Slstory je zgrajen na odprto kodni MySQL bazi, za prikazovanje vsebine iz baze na HTML spletni strani pa uporablja PHP. Zato je potrebno tudi transkribirane podatke iz popisov prebivalstva shranjevati v relacijski MySQL bazi. Ti podatki so nato s pomočjo virtualne MySQL tabele (View) prikazani kot enotna tabela s stolpci in vrsticami, ki odraža strukturo originalnih tabel iz popisov prebivalstva. To preglednico, ki vsebuje podatke o popisanih osebah, je mogoče izvoziti kot XLS datoteko. Podatke iz te datoteke pa je nato mogoče poenotiti in standardizirati v skladu s potrebami vsakokratnega raziskovalnega projekta. Glede na obstoječo količino podatkov se pri tem lahko uporablja Google Refine. Ker transkribirani podatki povsem ustrezajo originalnemu zapisu, lahko vsak uporabnik v skladu s svojo raziskovalno hipotezo vedno znova standardizira te podatke, kar zagotavlja trajno raziskovalno vrednost transkribiranih podatkov. V skladu z načrtovano nadgraditvijo modula popisi prebivalstva je bil narejen vmesnik za transkribiranje popisov prebivalstva preko spleta. Ker se variable različnih popisov prebivalstva lahko med seboj zelo razlikujejo, ima administrator možnost, da za vsak popis prebivalstva posebej sestavi polja za vpisovanje. Zaradi možnosti naknadnega preverjanja pravilnosti transkripta je transkribirana oseba iz popisa povezana s konkretno JPG sliko originalne popisne pole. Poleg ohranjene relacijske povezave popisanih oseb do slike je v preglednici popisanih oseb ohranjena še relacija med tako imenovanim poglavarjem družine in ostalimi družinskimi in drugimi člani ter relacija do stanovanjske enote. Podatki o hiši so vpisani v posebni preglednici.

RI INZ bo k transkribiranju popisov po načelu „crowdsourcing“ pritegnila širši krog zainteresirane javnosti, poleg raziskovalcev so na sodelovanje pristali že posamezni arhivisti, dogovorjen je tudi razpis seminarskih nalog v okviru podiplomskega študija.

- ZgodovinaLJ: projekt ZgoLJ Kongresni, ki ga je RI INZ v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana začela razvijati leta 2011, se je v lanskem letu vsebinsko s področja Kongresnega trga razširil na celotno staro Ljubljano. V letu 2012 je bila vzpostavljena MySQL baza, v kateri so shranjeni vsi potrebni podatki o slikovnem gradivu, ki se s posebej napisano PHP kodo prenašajo v brskalnik nadgrajene resničnosti Layar. Vsi metapodatki o slikah so shranjeni tudi v Slstory MySQL bazi. Nova različica aplikacije nadgrajene resničnosti ZgodovinaLJ (Zgodovina Ljubljane) je uporabnikom dostopna od maja 2012. Ker ima brskalnik Layar omejene možnosti prikazovanja vsebine, je RI INZ kot spletno aplikacijo na podlagi okolja jQuery Mobile izdelala pametnim telefonom in tablicam prilagojene spletne strani in galerije.

2. V vzpostavitev nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost: Prvi izmed osnovnih ciljev projektnih partnerjev - RI INZ in RI ZRC SAZU - je bil preko iskalnika z akronimom Si-DIH povezati vsebine dveh največjih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – Slstory in portala Arzenal. Beta verzija iskalnika, ki pomeni vzpostavitev temeljev za iskalnik nacionalnih humanističnih vsebin, je bila postavljena konec leta 2011. RI sta jo v prvi polovici leta 2012 testirali ter jo junija 2012 predstavili javnosti.

Po testiranju se je izkazalo, da osnovna konfiguracija iskalnika sicer omogoča iskanje po bazi, ne pa tudi dovoljšnje segmentacije zadetkov, ter da ne dopušča zelene diverzifikacije dostopnih virov. RI INZ je tako v sodelovanju z RI ZRC SAZU in s pomočjo zunanjih sodelavcev/programerjev in strokovnjaka z Inštituta Jožefa Stefana v drugi polovici leta 2012 osnovno shemo močno nadgradila; implementacija bo sledila v prvi polovici letošnjega leta. Z njo bo omogočeno tudi priključevanje drugih sorodnih inštitucij in zaobjetje večine vsebin humanistične provenience, tako izvorno digitalnih/digitaliziranih kot tudi z metapodatki opremljenih analognih vsebin.

Kapaciteta strežnika (Slstory in SI-DIH) je bila v letu 2012 s 40 Gb povečana na 80Gb.

Strežnik: Linux Ubuntu, Apache server.
 Programski jeziki: Php, Python, Java Script (Ajax).
 Baza podatkov: MySQL.
 Orodja: Zend Framework, Sphinx indexator.
 Protokol za izmenjavo: OAI-PMH.
 Meta podatkovni standard: Dublin Core.

V letu 2012 je bila nadgrajena programska platforma za virtualni strežnik. Hitrost internetne povezave je bila nadgrajena z 10M/b na 100 M/b. Vzdrževalci strojne opreme so v letu 2012 skrbeli za nemoteno delovanje portala in spletišča, ki kljub razvoju nista beležila izpadov delovanja. Raziskovalna in informacijska oprema RI INZ je bila v letu 2012 100 % izkoriščena.

Tudi v letu 2012 vsebinsko popolnjevanje portala Sistory ni bilo vezano le na že obstoječe analogne vsebinske sklope, zato sta digitalizacija in spletna objava številnih in raznovrstnih gradiv terjali oblikovanje novih sklopov in podskelekov oziroma kreiranje nove menijske strukture. Zaradi aktivnega dotoka vsebin je bilo potrebno ažurirati arhivski datotečni sistem za shranjevanje vsebin in indeksirati gradiva oziroma vse pdf dokumente, naložene na strežnik, za shranjevanje digitaliziranih gradiv in lažji dostop do njih pa je bil v letu 2012 oblikovan in redno ažuriran t. i. interni arzenal. Vzdrževalci portala Sistory so uredili arhiviranje na zunanji lokaciji; za sekundarno arhiviranje strežnika je bil v lanskem letu kreiran virtualni strežnik na Amazonu in Arnesu.

4. PRIKAZ SODELOVANJA Z UPORABNIKI IN DRUGIMI INFRASTRUKTURNIMI PROGRAMI TER POVEZANOSTI V RAZLIČNA INFRASTRUKTURNA OMREŽJA:

4.1. Realizirana podpora raziskovalno-razvojni dejavnosti drugih RO in JRO (uporabniki)

RI INZ je v letu 2012 s svojo dejavnostjo nudila podporo številnim uporabnikom slovenskih RO in JRO.

A. S portalom Sistory je v letu 2012 RI INZ nudila vsebinsko, analitično in informacijsko podporo ne le izvajalcem programov in projektov na INZ (več pod 2.1. in 2.2), temveč je zaradi široko zasnovanega koncepta in sodelovanja ter enostavnega, hitrega, prostega in odprtega dostopa v enaki meri nudila podporo tudi programskim in projektnim skupinam ostalih (raziskovalnih) inštitucij s področja humanistike in družboslovja.

1. Širok in bogat nabor digitalnih in digitaliziranih gradiv za portal (del tega je razviden iz točke 1. obstoječega poročila) evidentno kaže na sodelovanje RI INZ z raziskovalci matične inštitucije (Judje na Slovenskem, Popisi prebivalstva idr.) ter z različnimi raziskovalnimi organizacijami in drugimi inštitucijami lokalnega, nacionalnega, mednarodnega prostora, ki se ukvarjajo z zgodovinopisjem, zgodovino oziroma s poukom le te: Filozofsko fakulteto UL, Fakulteto za družbene vede UL, Inštitutom za narodnostna vprašanja, Slovenskim šolskim muzejem, Arhivom Republike Slovenije, Zgodovinskim arhivom Ljubljana, knjižnicami (Narodna in študijska knjižnica v Trstu idr.), uredništvu znanstvenih in strokovnih publikacij (Kronika, Zgodovina za vse itd.), v zadnjem času celo komercialnimi založbami, Državnim zborom RS, Zavodom RS za šolstvo, strokovnimi društvi (Zgodovinsko društvo Celje, Zgodovinsko društvo Ljubljana) in tudi posamezniki (diplomska dela, magisteriji in doktorati). Izpostaviti je potrebno projekt digitalizacije Službenih novin Kraljevine Jugoslavije : vojna izdaja, ki je bil v preteklem letu realiziran na pobudo RI INZ v sodelovanju z arhivom Studia slovenica in Narodno biblioteko Srbije.

Rezultat interakcije v letu 2012 je poleg objave nekaterih digitalnih vsebin tudi digitalizacija širokega nabora različnih gradiv (ki še ni zaključena), prosto in odprto dostopnega na portalu

Slstory, izbranega v širšem sodelovanju na osnovi kriterijev potreb in interesov slovenskih raziskovalcev s področja zgodovinskega, humanističnega in družboslovnega.

2. Podporo raziskovalcem/raziskovalnim programom in projektom nudi tudi podatkovna baza Zgodovinarski indeks citiranosti, ki omogoča previrljivost oziroma odmevnost raziskovalnega dela raziskovalcev/programskih (in projektnih) skupin.

B. S spletiščem SI-DIH, ki združuje vsebine dveh največjih nacionalnih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – Slstory in portala Arzenal, je RI INZ v letu 2012 nudila številnim uporabnikom/programskim in projektnim raziskovalnim skupinam vsebinsko, analitično in informacijsko podporo pri raziskovalno-razvojni dejavnosti.

Portal Zgodovina Slovenije - Slstory in spletišče SI-DIH sta zaradi svojega široko zasnovanega koncepta in odprtega ter brezplačnega dostopa v preteklem letu podpirala najmanj naslednje programske skupine s področja humanistike in družboslovja:

P6-0064 (B) Anton Velušček, Arheološke raziskave, ZRC SAZU; I0-0023 Miha Juhart, Arhiv družboslovnih podatkov, UL FDV; I0-0036 Irena Eiselt, Center za promocijo humanistike Inštituta nove revije, Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko; P5-0221 (B) Renata Salecl, Družbeno nadzorstvo, kazenskopравни sistem, nasilje in preprečevanje viktimizacij v kontekstu visoko tehnološke družbe, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani; P5-0168 (B) Anuška Ferligoj, Družboslovna metodologija, statistika in informatika, UL FDV; P6-0269 (A) Janez Juhant, Etično-religiozni temelji in perspektive družbe ter religiologija v kontekstu sodobne edukacije, UL Teološka fakulteta; P6-0088 (B) Marija Stanonik, Etnološke in folkloristične raziskave kulturnih prostorov in praks, ZRC SAZU; P6-0252 (A) Slavoj Žižek, Filozofske raziskave, UL FF; P6-0101 (B) Blaž Komac, Geografija Slovenije, ZRC SAZU; P6-0341 (A) Dean Komel, Humanistika in smisel humanosti v vidikih zgodovinskosti in sodobnosti, Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko; I0-0015 Dragan Petrovec, Knjižnica in dokumentacija, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani; P6-0239 (A) Tomislav Virk, Literarnoprimerjalne in literarnoteoretske raziskave, UL FF; P6-0024 (A) Marko Juvan, Literarnozgodovinske, literarnoteoretične in metodološke raziskave, ZRC SAZU; P5-0051 (A) Slavko Splichal, Množični mediji, javna sfera in družbene spremembe, UL FDV; P5-0177 (A) Marjan Svetličič, Možnosti in priložnosti Slovenije in njenih akterjev v procesih globalizacije, UL FDV; P6-0014 (A) Alenka Zupančič Žerdin, Pogoji in problemi sodobne filozofije, ZRC SAZU; P6-0144 (A) Nenad Miščević, Pojem vrline v teoretični in praktični filozofiji, UM FF; P5-0136 (B) Danica Hafner Fink, Politološke raziskave, UL FDV; P5-0337 (A) Bojan Bugarič, Pravni izzivi informacijske družbe, UL PF; P6-0283 (C) Janka Istenič, Premična kulturna dediščina: arheološke in arheometrične raziskave, Narodni Muzej, IJS, UL FMF; P6-0004 (A) Jurij Snaj, Raziskave slovenske glasbene preteklosti, UL FF, ZRC SAZU; P6-0119 (B) Tadej Slabe, Raziskovanje krasa, ZRC SAZU; P6-0061 (B) Barbara Murovec, Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru, ZRC SAZU; P6-0235 (A) Božo Repe, Slovenska zgodovina, UL FF; P6-0187 (A) Božidar Jezernik, Slovenske identitete v evropskem in svetovnem kontekstu, UL FF, SEM; P6-0215 (A) Vojko Gorjanc, Slovenski jezik - bazične, kontrastivne in aplikativne raziskave, UL FF, UL FDV; P6-0038 (A) Marko Snaj, Slovenski jezik v sinhronem in diahronem razvoju, ZRC SAZU; P6-0272 (B) Jože Pirjevec, Sredozemlje in Slovenija, UP ZRS; P6-0052 (A) Darjenka Mihelič, Temeljne raziskave slovenske kulturne preteklosti, ZRC SAZU; P6-0262 (A) Jože Krašovec, Zgodovina oblik v judovsko-krščanskih virih in tradiciji, UL TF; P6-0247 (B) Mihael Budja, Arheologija, UL FF; P6-0265 (A) Mira Miladinović Zalaznik, Medkulturne literarnovedne študije, UL FF, UM FF; P5-0206 (A) Marjan Malešič, Obramboslovje, UL FDV.

Portal in spletišče, ki predstavljata aktualen model tudi z vidika t. i. novih tehnologij, in sta skladna s smernicami evropske digitalne humanistike, lahko kot primer dobre prakse služita pri realizaciji nacionalnih infrastrukturnih programov, npr.: I0-0035 Peter Čerče, Infrastrukturna skupina Univerze na Primorskem, UP; I0-0030 Mojca Čuček, Infrastrukturni center Pedagoškega inštituta, PI; I0-0017 Jana Kranjec Menaše, Specializirani indok center za področje etničnih študij in slovenskega narodnega vprašanja, INV.

V letu 2012 je RI INZ s portalom Sistory in spletiščem SI-DIH nudila podporo vsaj še naslednjim projektnim skupinam: V5-1052 (A) Milena Bevc, Migracije v Sloveniji kot razvojni dejavnik države in njenih regij (CRP), Inštitut za ekonomska raziskovanja; J5-3637 (C) Leopold-Marijan Pavčnik, Ustavnosodno odločanje (temeljni raziskovalni projekt), UL PF; J7-3629 (B) Dean Komel, Svoboda govora v zgodovinskih, humanističnih in družbenih vidikih (temeljni raziskovalni projekt), Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko, UP ZRS; J6-3613 (A) Marko Juvan, Slovenska svetovna književnost: umeščanje svetovne književnosti v nacionalni literarni sistem (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU; J6-3603 (A) Janez Hoefler, Slikarstvo in kiparstvo okoli leta 1400 severno in južno od Alp: med tradicijo in inovacijo (temeljni raziskovalni projekt), Pokrajinski muzej Murska Sobota, UL FF, UM FF; J5-3616 (A) Anton Grizold, Preoblikovanje obrambnih politik v sodobnem varnostnem okolju (temeljni raziskovalni projekt), UL FDV; J6-3610 (A) Stefanija Leon, Glasbenoestetsko ozadje ljubljanskega koncertnega življenja v 19. stoletju: od 1794 do 1872 (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UL FF; J6-3605 (B) Milan Bufon, Evropske multikulturne regije med družbeno-prostorsko konvergenco in divergenco (temeljni raziskovalni projekt), UP ZRS; J6-3619 (B) Mitja Guštin, Analize materialne kulture primorskih mest - preučevanje dinamike gospodarskih, družbenih in urbanističnih razvojnih procesov (temeljni raziskovalni projekt), UP ZRS; J6-3627 (A) Oto Luthar (Pre)oblikovanje spomina na prelomna obdobja v slovenski zgodovini 20. stoletja (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UNG; Z6-3674 (A) Mija Gorenčič Oter, Srednjeveški samostani in njihovi ustanovniki: politična ikonografija Andeških in Babenberžanov na primeru ustanovitve in umetnostne podobe kartuzije Jurklošter (podoktorski raziskovalni projekt), ZRC SAZU; Z6-4251 (A) Luka Vidmar, Neraziskana latinska in nemška književnost v slovenskih deželah v dobi baroka (podoktorski raziskovalni projekt), ZRC SAZU; Z6-4196 (A) Jasna Fakin Bajec, Kulturna dediščina? medij za vzpostavljanje trajnostnega razvoja v lokalnem prostoru (podoktorski raziskovalni projekt), ZRC SAZU; Z6-4254 (A) Tadej Troha, Koncept konca: filozofija, psihoanaliza in film (podoktorski raziskovalni projekt), ZRC SAZU; Z6-4163 (A) David Movrin, Kaj ima socializem od latinščine? - Slovenska klasična tradicija in razredni boj (1945-1990) v jugoslovanskem in srednjeevropskem kontekstu (podoktorski raziskovalni projekt), UL FF; J6-4019 (A) Boris Golec, Vodilni humanisti slovenskega prostora med 16. in sredo 19. stoletja ter njihovo socialno in kulturno okolje (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, INZ, IJS; J6-4257 (A) Ksenija Vidmar Horvat, Vloga ženskih migracij in migrantk v konstrukciji slovenske nacionalne identitete od nacionalne do postnacionalne dobe: primerjalni slovenski, evropski in globalni vidiki (temeljni raziskovalni projekt), Pel, UNG, UL FF, ZRC SAZU; J5-4130 (A) Mitja Žagar, Varstvo manjšin in manjšinske pravice kot dejavniki integracije in upravljanja različnosti: Študija primerov in primerjalna študija držav srednje in jugovzhodne Evrope (temeljni raziskovalni projekt), INV, UP ZRS; L6-4264 (B) Darko Darovec, Uporniške preživetvene strategije na Slovenskem (16.-19. stoletje) (aplikativni raziskovalni projekt), UP ZRS, Harpha sea d. o. o., UM FF, ZRC SAZU; L6-4045 (A) Andreja Žele, Teoretični in praktični vidiki terminologije in terminografije v povezavi s spletnimi terminološkimi viri (aplikativni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UL Fakulteta za farmacijo; J6-4138 (A) Mimi Urbanc, Šolski učbeniki kot orodje za oblikovanje geografskih predstav o slovenskih pokrajinah (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UL FF; J6-4104 (A) Mihael Kosi, Slovenski toponimi v času in prostoru (Historična topografija Slovenije od srednjega veka do 19. stoletja) (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, ARS, UL FF; J6-4112 (B) Jože Pirjevec, Slovenci v jugoslovanski diplomaciji in v zunanjepolitičnem delovanju 1941-1980: odprta vprašanja in raziskovalne perspektive (temeljni raziskovalni projekt), UP ZRS, Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko; J6-4245 (A) Marko Juvan, Prostor slovenske literarne kulture: literarna zgodovina in prostorska analiza z geografskim informacijskim sistemom (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UL FF; J6-4007 (B) Božidar Jezernik, Prazniki in oblikovanje nacionalne skupnosti na slovenskem (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UL FF, UL FDV; L6-4157 (B) Anton Velušček, Prazgodovinska kolišča na ljubljanskem barju, Slovenija: kronologija, kultura in paleoekološke (aplikativni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UL FMF, UL BTF; J5-4230 (A) Renata Salecl, Pravo in možgani - kriminološka,

filozofska in psihoanalitična dognanja o subjektu v dobi nevro-znanosti (temeljni raziskovalni projekt), Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, UL FF, UKC Ljubljana; J5-4200 (A) Marjan Drnovšek, Poklicne migracije Slovencev v prostor nekdanje Jugoslavije: od naseljencev do transmigrantov (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, INV; J6-4301 (A) Tanja Petrović, Multikulturna dediščina in nacionalna država: primeri Prekmurja, Bele krajine in Primorske (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UNG; L6-4315 (B) Barbara Murovec, Likovna umetnost v prostoru mesta Maribor (aplikativni raziskovalni projekt), UM FF, UM FERI, ZRC SAZU; J6-4329 (A) Oto Luthar, Italijanska fašistična taborišča v spominih Slovencev in Slovenk (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UL FF; J6-4057 (B) Andrej Pleterski, Grobišče Župna cerkev v Kranju (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UP ZRS; J6-4139 (A) Janez Juhant, Dialog v globalni multikulturni družbi (temeljni raziskovalni projekt), IPAK - inštitut za simbolno analizo in razvoj informacijskih tehnologij, ZRS UPR, UL TF; J6-4087 (A) Peter Štih, Človek, narava in okolje med severnim Jadranom in vzhodnimi Alpami v predmodernih obdobjih (temeljni raziskovalni projekt), FF UL, ZRC SAZU, UL BTF; J6-4003 (B) Ivan Šprajc, Astronomske osnove arhitekture in urbanizma Majev (temeljni raziskovalni projekt), ZRC SAZU, UP FHŠ; J6-4085 (A) Mihael Budja, Arheologije lovcev, poljedelcev in metalurgov: kulture, populacije, paleogospodarstva in okolje (temeljni raziskovalni projekt), FF UL, IJS; J6-4015 (A) Igor Žnidaršič Žagar, Antropološki vidiki neformalnega pridobivanja znanj (temeljni raziskovalni projekt), PEI, UP FHŠ, UL FF; Z6-4317 (A) Katja Hrobat Virgolet, Breme preteklosti. Sobivanje prebivalstva na Obali v luči formiranja povojne Jugoslavije (podoktorski raziskovalni projekt), UP ZRS; N6-0010 (B) Jože Pirjevec, Balkan Borderlands - Balkanske meje: nasilje, konflikti in sodelovanje, ZRS UPR.

4.2. Sodelovanje z drugimi infrastrukturnimi programi in omrežji v Republiki Sloveniji:

Pri oblikovanju vsebinske in tehnološke politike portala Zgodovina Slovenije - Sistory RI INZ sodeluje s številnimi partnerji - raziskovalnimi organizacijami in z ustanovami, ki se ukvarjajo z zgodovinopisjem, zgodovino ter s poukom le te, oziroma z njihovimi infrastrukturnimi programi. Konkretnije sodelovanje izkazujejo dogovori o sodelovanju z mdr. Arhivom družboslovnih podatkov (Fakulteta za družbene vede), Digitalno knjižnico Pedagoškega inštituta in Slovenskim biografskim leksikonom (ZRC SAZU) oziroma inkorporiranje njihovih gradiv na portal Sistory, ne nazadnje sodelovanje z IP izkazujejo tudi spletne povezave (<http://www.sistory.si/povezave.html>).

Eden od konkretnjših izkazov sodelovanja z ostalimi IP/omrežji v RS je v okviru portala Sistory projekt, ki ga je RI INZ vzpostavila leta 2011 - pilotski projekt oddaljenega dostopa do baze Zgodovinarski indeks citiranosti. Aplikacija, ki je sprogramirana na način javljanja napak in dvojnih vnosev, vsem zainteresiranim omogoča vnašanje v citatno bazo preko administracijskega vmesnika. Projektu se je 2011 pridružila RI Inštituta za narodnostna vprašanja, 2012 pa še Arhiv Republike Slovenije, s čimer se je nabor serijskih publikacij in monografij, ki so v ZIC citirane, močno razširil z avtorji, ki do sedaj niso bili zajeti v osnovni nabor publikacij.

V okviru dela RI INZ je od leta 2011 vključen projekt Vzpostavitev nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost, ki poteka v partnerstvu z RI ZRC SAZU. Ogradje projekta predstavlja izgradnja spletišča SI-DIH, katerega dolgoročni cilj je postati vozlišče slovenske znanstvene digitalne humanistike in spodbuditi raziskovalce k uporabi novih tehnologij ter izkoriščanju možnosti, ki jih te ponujajo. V prvi fazi projekta portal raziskovalcem ponuja iskalnik po digitalnih vsebinah ter dokumentacijo o trendih na področju digitalne humanistike. Preizkusna različica spletišča je bila dokončana v prvi polovici leta 2012 in za zdaj združuje gradiva dveh največjih portalov/repozitorijev humanističnih vsebin na Slovenskem, portala Zgodovina Slovenije - Sistory (INZ) in spletišča Arzenal (ZRC SAZU). Javnosti je bil portal predstavljen 14. 6. 2012. Predstavitev je doživela širok odmev, dober odziv je bil tudi na strani potencialnih partnerjev, ki so nakazali željo po sodelovanju.

RI INZ je v letu 2011 sodelovala v projektu Odprti podatki - Priprava akcijskega načrta za vzpostavitev sistema odprtega dostopa do podatkov iz javno financiranih raziskav v Sloveniji, ki ga je po naročilu Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo izvedel Arhiv družboslovnih podatkov. ADP je v letu 2012 rezultate projekta predstavil javnosti, evidenten je tudi vložek RI INZ, ki se nanaša tako na portal slovenskega zgodovinarstva Sistory kot tudi na nacionalno spletišče za humanistiko SI-DIH.

4.3. Podpora sodelovanju pri mednarodnih infrastrukturnih projektih:

Od septembra 2008 INZ s programom raziskovalne infrastrukture Slovensko zgodovinarstvo sodeluje v evropskem projektu Dariah: Digital Research Infrastructure for Arts and Humanities, ki je uvrščen v evropske strategije raziskovalne infrastrukture - European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI Roadmap), od leta 2010 pa je RI INZ nosilec dejavnosti v evropskem projektu v partnerstvu z ZRC SAZU. Cilj DARIAH ni samo vzpostavitev enovite infrastrukturne mreže za umetnosti in humanistiko v digitalni obliki, temveč zainteresiranim partnerjem ponuditi možnost, da že znane prakse povežejo pod enotno platformo, pomemben del projekta pa v sklepnih fazah predstavlja tudi popularizacija uporabe naprednih orodij v humanistiki. Strategija DARIAH in s tem tudi slovenskega dela DARIAH/SI-DIH - nacionalne infrastrukture za humanistiko in umetnost - je zato ponuditi prostor in okolje za pogovor ter homogenizacijo skupnosti razvijalcev ter uporabnikov sodobnih rešitev. V skladu z usmeritvijo in srednjeročnim načrtom sodelovanja v DARIAH sta se RI INZ in ZRC SAZU v okviru projekta SI-DIH odločili za izvedbo več nacionalnih delavnic za popularizacijo digitalne humanistike. Prva, ki je obravnavala vprašanje avtorskega prava v digitalni dobi, je potekala 18. 12. 2012.

V preteklem letu je bila na nacionalnem področju zaznana potreba, da se predstavniki treh večjih evropskih RI s humanističnega in družboslovnega polja, ki delujejo tudi v slovenskem prostoru (DARIAH, CEESDA in CLARIN), povežejo in pričnejo enotno nastopati. Na tak način bodo lažje sodelovali na evropskem nivoju, preprečili podvajanje dela in dosegli sinergijo na več poljih ter ne nazadnje dosegli širšo publiko. Prvi skupni sestanek so imeli 14. 12. 2012, svoje delovanje pa nameravajo koordinirati tudi v tekočem letu.

C. IZJAVE POROČEVALCA

Podpisani na tem poročilu oziroma predlogu izjavljamo, da:

- so vsi podatki v poročilu v elektronski obliki identični podatkom v poročilu v pisni obliki;
- se strinjamo z obdelavo podatkov, povezanih z izvajanjem infrastrukturnega programa v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov ter obdelavo teh podatkov za evidenco ARRS.

Kraj in datum:

Ljubljana, 25. 2. 2013

PODPISI:

Vodja infrastrukturnega programa:

Ime in priimek:
dr. Mojca Šorn

Podpis: _____

Zastopnik oz. pooblaščenka oseba

JRO in/ali koncesionarjev:

Ime in priimek:
doc. dr. Damijan Guštin

Podpis: _____

ŽIG